

บทที่ 2

ประวัติความเป็นมาของเมืองสุโขทัยเก่า

2.01 การก่อตั้งเมืองสุโขทัยเป็นราชธานีไทย

ดินแดนแถบเอเชียอาคเนย์ ในช่วงเวลาระหว่างพุทธศตวรรษที่ 17 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 18 มีอาณาจักรใหญ่ที่มีความมั่นคงทางการเมืองและความรุ่งเรืองทางด้านวัฒนธรรมอยู่หลายอาณาจักรด้วยกัน ทางด้านตะวันตกมีอาณาจักรพุกามอยู่ในดินแดนของประเทศพม่าในปัจจุบัน ทางด้านตะวันออกมีอาณาจักรจามปา และบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงตอนใต้มีอาณาจักรกัมพูชา ซึ่งในพุทธศตวรรษที่ 17 มีความรุ่งเรืองทั้งทางการเมืองและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัชกาลของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 อาณาเขตของกัมพูชาได้แผ่ขยายออกไปอย่างกว้างขวางทางเหนือขึ้นไปถึงเวียงจันทน์ เป็นที่เชื่อกันว่าอิทธิพลทางการเมืองของอาณาจักรกัมพูชาได้แผ่ครอบคลุมมาถึงบริเวณที่ราบสูงโคราช ดินแดนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาทั้งตอนกลางและตอนบน บริเวณเหล่านี้มีโบราณสถานที่สำคัญซึ่งแสดงถึงอิทธิพลของศิลปะสถาปัตยกรรมกัมพูชาระบายอยู่ทั่วไป

ครั้นมาถึงพุทธศตวรรษที่ 18 อาณาจักรเหล่านั้นเริ่มเสื่อมอำนาจลง อาณาจักรพุกามเกิดสงครามภายในระหว่างพวกพะยูกับมอญ อาณาจักรจามปาอ่อนอำนาจลง เนื่องจากการโจมตีของพวกโคเวียด (Diviet) และกองทัพกัมพูชา ส่วนอำนาจส่วนใหญ่ของกัมพูชาเองก็เริ่มอ่อนกำลังลง

ความอ่อนแอและความเสื่อมของอาณาจักรสำคัญที่มีอยู่เดิมเป็นโอกาสให้ผู้นำชุมชนไทยที่กระจัดอยู่ทั่วไปในบริเวณนี้สถาปนาการปกครองตนเองขึ้นเป็นรัฐอิสระ พอขุนนางกลาง-หาว ผู้นำชุมชนไทยจากเมืองบางยาง ได้อพยพกำลังสนับสนุนจากพ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองรเวศ ยกกำลังเข้ายึดเมืองสุโขทัยและศรีสัชนาลัย ซึ่งเป็นชุมชนกลุ่มเมืองขนาดใหญ่ไว้ได้ ก่อตั้งอาณาจักรไทยขึ้นเป็นแห่งแรกในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 18

ในช่วงปี พ.ศ. 1825 ถึง พ.ศ. 1839 อาณาจักรสุโขทัยได้เป็นเมืองหลักให้แก่ชุมชนไทยอื่น ๆ อันได้แก่ อาณาจักรลานนา เมืองพะเยา ซึ่งเป็นหัวเมืองทางเหนือ และอยุธยา ซึ่งเป็นหัวเมืองทางใต้

สุโขทัยดำรงความเป็นอาณาจักรอยู่ประมาณ 200 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 1800 ถึง พ.ศ. 2000 มีกษัตริย์ปกครอง 9 พระองค์ ได้แก่พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ พ่อขุนบาลเมือง พ่อขุนรามคำแหง ญาแลไท พระมหาธรรมราชาที่ 1 (ญาลีไท) พระมหาธรรมราชาที่ 2 (ญาไสยลือไท) พระมหาธรรมราชาที่ 3 พระมหาธรรมราชาที่ 4 (ญาบาลเมือง) และพระราเมศวร จากนั้นก็เสียอำนาจการปกครองแก่อาณาจักรอยุธยาในที่สุด ถ้าพิจารณาในค่านิยมเชคและเมื่อเทียบกับอาณาจักรไทยอื่น ๆ เช่น ลานนาและอยุธยา สุโขทัย เป็นอาณาจักรค่อนข้างเล็ก หลังรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหงแล้วไม่มีการขยายตัวอีกเลย แต่ถาพิจารณาในทางวัฒนธรรมจากโบราณสถาน ศิลปสถาปัตยกรรม หลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่นจารึกร่องรอยวัฒนธรรม เหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าอาณาจักรสุโขทัยมีความหมายในตัวเองเป็นลักษณะพื้นฐานทางวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างมาก

2.02 การพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และสภาพการณ์ของเมือง

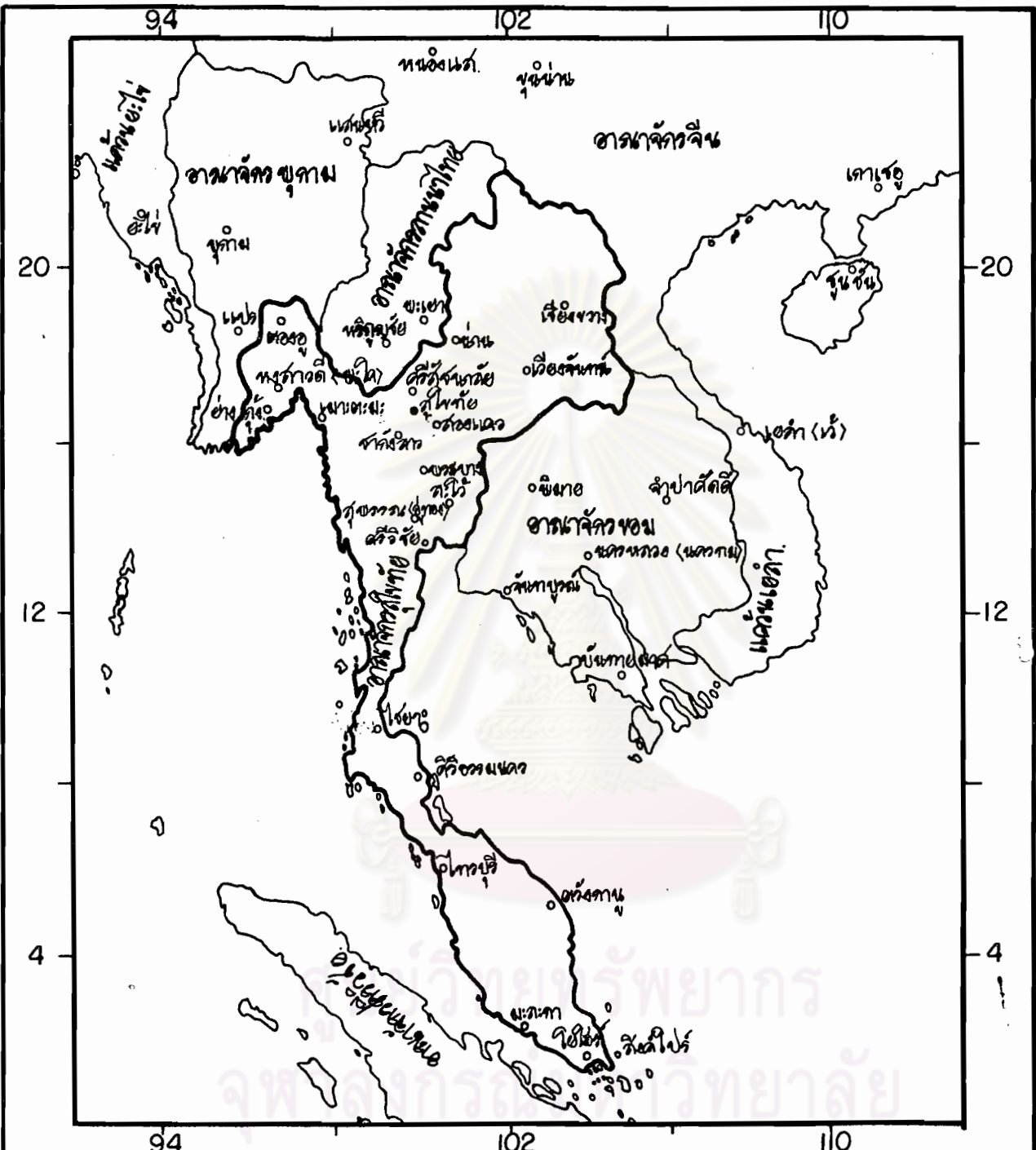
ประมาณปี พ.ศ. 1800 เมื่อพ่อขุนบางกลางทาวอกเิกเป็นพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ขึ้นครองราชนั้น อาณาจักรสุโขทัยเป็นเพียงอาณาจักรเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่บนที่ดอนแม่น้ำยม มีเมืองสำคัญเพียง 2 เมือง คือ สุโขทัย และเชลียง มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	จก	เมืองแพร
ทิศตะวันตก	จก	เมืองตาก
ทิศตะวันออก	จก	ลุมแม่น้ำป่าสัก
ทิศใต้	จก	เมืองพระบาง (นครสวรรค์ปัจจุบัน)

ต่อมาในรัชสมัยของพ่อขุนรามคำแหง ราชอาณาจักรสุโขทัยได้ขยายกว้างใหญ่ขึ้น โดยมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	จก	อาณาจักรไทยลานนาที่นครลำปาง
ทิศตะวันตก	จก	หัวเมืองมอญทั้งหมดตลอดไปจนถึงหงสาวดี
ทิศตะวันออก	จก	เมืองแพร น่าน หลวงพระบางและเวียงจันทน์
ทิศใต้		มีอาณาเขตตลอดแหลมมลายู

(คูแผนที่รูปที่ 4 หน้า 11)

รูปที่ 4

อาณาจักอุไทย

ประเทศไทย

- เขตอาณาจักรอุไทย
- เขตอาณาจักรเพื่อนบ้าน
- เมืองต่างๆ

ตามจารึกหลักที่ 1 ของสุโขทัยกล่าวว่า ในรัชสมัยของพ่อขุนรามคำแหง ได้เปิดตลาดการค้าเสรีขึ้น โดยเก็บภาษีในอัตราห้าหรือไม่เกินเลย ทั้งนี้เพื่อชักชวนพ่อค้าวานิชจากส่วนต่าง ๆ เข้ามามาแลกเปลี่ยนค้าขายในตลาดเมืองสุโขทัยให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ตามความเข้าใจโดยทั่วไปก็น่าจะเข้าใจว่าชาวจีนเข้ามาเป็นครู และนิคมอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาขึ้นที่สุโขทัย การพัฒนาการของอุตสาหกรรมนี้ได้เจริญสูงสุดที่ศรีสัชนาลัยในช่วงเวลาต่อมา

ทางด้านการศึกษา เข้าใจว่าเดิมทีพราหมณ์และพุทธศาสนาลัทธิมหายานเป็นใหญ่ในสุโขทัย อันอาจเห็นได้จากทราบประวัติสถานต่าง ๆ ที่ปรากฏ ต่อมาพ่อขุนรามคำแหงได้นิมนต์พระสงฆ์สายนิกายหินยานลังกาวงศ์ มาจากนครศรีธรรมราช มาเผยแพรศาสนาในสังคมอย่างกว้างขวาง เป็นที่ยอมรับในหมู่คนชั้นสูงและทวยราษฎร์ทั้งมวล พระมหากษัตริย์ และชุมชนใหญ่น้อยต่างก็สร้างวัดของตนตามกำลังศรัทธา และทุนทรัพย์ที่อำนวย

ในหลักศิลาจารึกที่ 1 ของสุโขทัย นอกจากได้บรรยายکنวงศ์ของพ่อขุนรามคำแหง การค้า การปกครอง การดำรงชีพ สภาพการณ์ของสังคมกับความเชื่อและศาสนา การศึกษาค้นประดิษฐ์อักษรไทย ตลอดจนถึงพระราชอาณาเขตของพระองค์ไว้แล้ว ก็ยังมีการบรรยายสภาพของเมืองไว้อย่างชัดเจนที่สุดเท่าที่เรารู้จักได้จากภาคเอกสาร จารึกนี้ได้เริ่มกล่าวถึงสภาพการโยกย้ายและการสาขารูปโกล ที่ว่าในเมืองสุโขทัยนั้น ประชาชนจะปลูกป่าหมาก ป่าพลู ไร่ทั่วเมืองทุกแห่ง อีกยังมีป่าลาง ป่ามะม่วงและป่ามะขาม มากมาย ใครปลูกผู้นั้นก็ได้เก็บผลเป็นของตน กล่าวถึงตัวเมืองว่ามีกำแพงล้อมสามชั้น มีความยาวสามพันสี่ร้อยวา มีประตูเขาเขียงสี่ประตูที่เรียกว่าปากประตูหลวง ครั้นได้กล่าวถึงรูปร่างของเมืองแล้ว จึงได้เริ่มต้นที่กลางเมืองว่าใจกลางเมืองสุโขทัยมีวิหาร มีพระพุทธรูปทอง มีพระยืน (พระอัฐารศ) มีพระพุทธรูปต่าง ๆ มีอาคารศาลามากมาย เป็นที่พำนักของพระสงฆ์ในระดั้มต่าง ๆ หรือ สรุปได้ความว่าใจกลางเมืองสุโขทัยนั้นเป็นศูนย์กลางหลักหรือแกนศาสนาของเมืองนั่นเอง

หลังจากนั้นได้เริ่มบรรยายสภาพของเมืองจากด้านทิศตะวันตก ซึ่งอยู่นอกกำแพงเมือง ว่าด้านนี้มีวัดญติกเป็นที่พำนักของนักปราชญ์ศาสนาหินยานลังกาวงศ์ ที่มาจากนครศรีธรรมราช มีพระวิหารหลังหนึ่งสูงใหญ่งดงามมาก มีพระยืนสำคัญอยู่องค์หนึ่ง ทางด้าน

ทิศตะวันออกนี้มีอาคารทางศาสนาอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่บรรยายถึงสภาพการตั้งถิ่นฐานชุมชน
ว่ามีทะเลหลวง มีไร่นา มีหมู่บ้านน้อยใหญ่ ทางด้านทิศเหนือมีตลาดประสาธน์ คือ มีร้าน
ค้าศิกระเบียงทางเดิน ซึ่งเป็นศูนย์การค้าใหญ่ของสุโขทัยสมัยนั้น มีพระอัจนะ และเป็น
แหล่งกลกิรรมตั้งถิ่นฐานชุมชนขนาดใหญ่ เช่นเดียวกับทางทิศตะวันออก ด้านทิศใต้มีท่าน
น้ำเรียกว่า สรีกงส์ มีน้ำโลกเป็นที่เก็บน้ำไว้ใช้ในเมือง

หลักฐานที่ได้จากศิลาจารึกที่ 1 นั้น จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ารูปของเมืองที่มีคูน้ำ
ล้อมรอบอย่างน้อยก็ไคเริ่มมาตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงแล้ว เนื้อที่คินภายในคูเมืองใช้เพื่อ
การศาสนา และสถาบันเป็นหลัก มีสระกักน้ำไว้ใช้ตลอดปี โดยเฉพาะตอนหน้าแล้งจะมี
ประโยชน์มาก ความสภาพที่คือนของเมืองสุโขทัย การตั้งถิ่นฐานชุมชนที่พิศอกาศัย การ
เกษตร การค้าจะเป็นแนวตอเนื่องกันระหว่างทิศเหนือและทิศตะวันออก ทางด้านทิศตะวันตก
และใต้ เป็นแหล่งระบายน้ำเข้าสู่เมือง อาคารศาสนาจะตั้งอยู่ทั้งสี่ทิศ ทั้งเมืองสุโขทัย
ปลูกต้นไม้อยู่ 5 ประเภทเป็นหลักไว้หัวหัวระแหง คือ หนาม มะพร้าว ลาง มะม่วง และ
มะขาม

เมื่อสิ้นสมัยพ่อขุนรามคำแหง ราชโอรสคือ พญาเลอไทขึ้นครองราชย์เมื่อประมาณ
ปี พ.ศ. 1860 ในวongรัชสมัยนี้สุโขทัยไคเสียเมืองชัยนาท (พิษณุโลก ในปัจจุบัน) ให้แก่
อยุธยา แต่ไคไคกลับคืนมาในภายหลัง ซึ่งจะเห็นว่าอยุธยาเริ่มมีกำลังเข้มแข็งขึ้นเรื่อย ๆ

ในรัชสมัยของพญาลิไท ซึ่งเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 1897 การศาสนา ศิลป และวัฒนธรรม
กลับฟื้นฟูขึ้นอีก พญาลิไทไคมีนศสังฆราชจากลังกามาสู่สุโขทัย บุระะวัคมหาธาตุขึ้นใหม่
มีชาวลังกามาตั้งถิ่นฐานอยู่หาหมู่บ้าน เขาใจว่าอาจเป็นช่างมาชวยงานบุระะวัคมหาธาตุ
ควยไคไค ตัวพญาลิไทเองก็ปราชญ์เป็รื่องคานวิชาทางโหราศาสตร์และพุทธศาสตร์ จึงไค
นิพนศัมภีร์ไตรภูมิพระร่วงอันลึกลึ้งขึ้นไว้ และในสมัยนี้เองที่ไคทำการก่อสร้างถนนตั้งแต่
ศรีสัชชนาลัยผ่านเมืองสุโขทัย ลงมาจนถึงเมืองกำแพงเพชร ซึ่งต่อมาไคชื่อว่า "ถนนพระร่วง"

เมื่อพญาลิไท หรือพระมหาธรรมราชาที่ 1 เส้ค็จสวรรคตแล้ว โอรสของพระองค์
ไคขึ้นครองราชย์ ในนามพระมหาธรรมราชาที่ 2 หรือพญาไสยลือไท เมื่อประมาณ
ปี พ.ศ. 1919 ในสมัยของพระองค์สุโขทัยถูกบีบบังคับทางการเมืองให้ยอมรับอำนาจอยุธยา
ไคต้องยกเมืองชัยนาทให้แกอยุธยาอีก และต่อมาในรัชสมัยของพระราเมศวร ซึ่งเป็น

นักวิจัยองค์สุดท้ายของราชวงศ์สุโขทัย สุโขทัยก็ได้เสียดำนาจให้แก่อยุธยาโดยสิ้นเชิง
เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2000

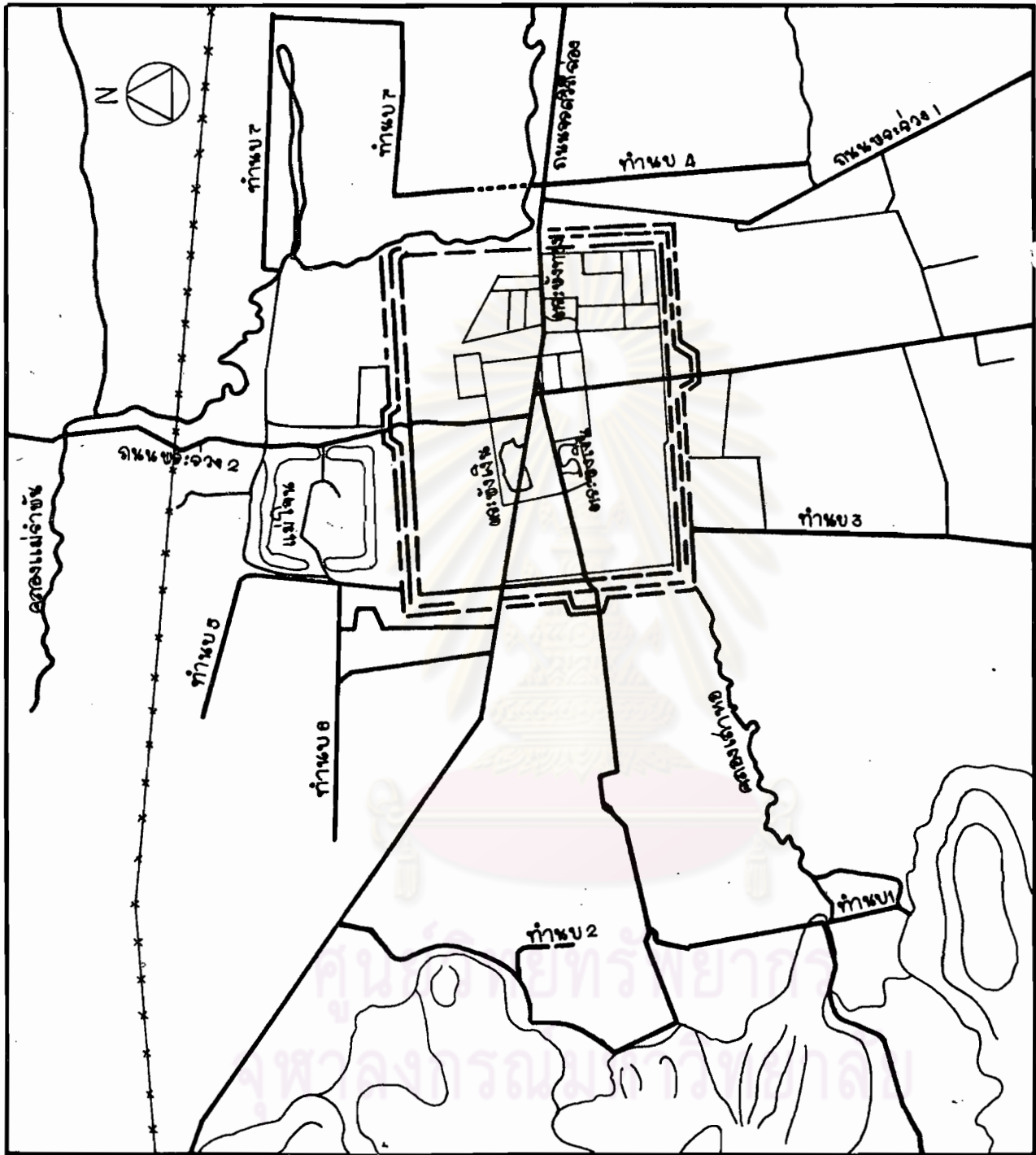
2.03 รูปทรงและโครงสร้างของเมือง

รูปทรงและโครงสร้างของเมืองสุโขทัย จากการศึกษาและตีความจากสภาพที่ปรากฏ
ในปัจจุบัน ซึ่งได้รับการบูรณะอย่างจริงจังโดยกรมศิลปากร ตั้งแต่ พ.ศ. 2496 เป็นต้นมา
(คู่มือที่ 5 หน้า 15) พบว่า

ตัวเมืองสุโขทัยตั้งอยู่บนที่ดอนราบเชิงเขาประตึก ห่างจากสุโขทัยใหม่ประมาณ
12 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 3 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ดินดอนรอบตัวเมืองจะค่อย ๆ
เหลาดไปทางทิศตะวันออกไปสู่แม่น้ำยมที่สุโขทัยใหม่ บริเวณที่ไกลเขตแม่น้ำยมประมาณ 4
ถึง 5 กิโลเมตร เป็นที่ราบลุ่มน้ำจะท่วมประจำทุกปี หากการกสิกรรมไม่ได้ คำนึงถึงเนื้อ
เป็นที่ราบมีคลองแม่น้ำพันไหลมาจนถึงคานทิศตะวันออก ซึ่งในปัจจุบันใช้บริเวณนี้
ทำนาถัก คำนึงทิศตะวันตกมีพื้นที่ราบเชิงเขาใช้ทำนาบ้าง ไร่้อย่าง สวนป่าบนที่ดอน
เขาที่ติดเมือง ได้แปรสภาพเป็นป่าละเมาะแล้ว

โครงสร้างของตัวเมืองสุโขทัยประกอบด้วยตัวเมืองในรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า อันเป็นที่
ตั้งมาแต่เริ่มประวัติศาสตร์ กับบริเวณเมืองเก่าคานทิศเหนือที่ขั้วพระพายหลวงเป็นศูนย์กลาง
นอกจากนี้ยังมีโครงสร้างระบบชลประทานที่ประสานกันเป็นข่ายงานไปทั่วตัวเมืองทั้งสอง
ประสานองค์ประกอบโครงสร้างอื่น ๆ ใ้กับความหมายเกี่ยวเนื่องกันได้

รูปร่างของตัวเมืองมีลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้าจนเกือบจะเป็นรูปจัตุรัส คำนึงทิศเหนือและ
ใต้เป็นคานสันมีความยาวประมาณ 1,400 เมตร คานตะวันออกและตะวันตกเป็นคานยาว
มีความยาวประมาณ 1,300 เมตร กำแพงเมืองเป็นกำแพงดิน 3 ชั้น มีคูน้ำคันไ้ว กูน้ำ
กว้างตั้งแต่ 10 ถึง 30 เมตร กำแพงดินชั้นนอกจะต่ำกว่าชั้นใน ๆ เข้ามา มีลักษณะโล
ก้นเหมือนเนินเขา ประมาณกลางกำแพงเมืองแต่ละคานมีประตูเปิดไว้ คงจะเป็นประตู
หลวงตาม้าจารีกกล่าวไว้ ในการสำรวจทางโบราณคดีโดยกรมศิลปากรในปี พ.ศ. 2497
ปรากฏว่าชาวบ้านเรียกประตูทิศต่าง ๆ ดังนี้ คานทิศตะวันตกเรียก ประตูอ คำนึงทิศเหนือ
เรียกประตูศาลหลวง และประตูของมะเกลือ (ประตูผี) คานทิศตะวันออกมีประตูกำแพงหัก

รูปที่ 5

แผนผังผังแสดงอาณาบริเวณของเมืองกุ๊กกี้ยเล็ก

SCALE
1 : 30000

คานทิสไต้มีประทุนะโม ประทุน่าซาซางเหล็ก หรือทะเลมุล

ประมาณกลางเมืองสุโขทัย มีวัดมหาธาตุเป็นศูนย์กลางเป็นวัดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของเมือง และวัดอื่น ๆ อีกหลายแห่งรวมเรียกว่าวัดกลุ่มแกนของเมือง ในบริเวณวัดกลุ่มแกนนี้มีสระพังหรือสระเก็บน้ำอยู่ 4 แห่ง คือ สระพังส่อ สระพังทอง สระพังเงิน และสระพังตะกวน (คुरुปีที่ 5 หน้า 15) นอกจากจะใส้เก็บกักน้ำไว้ใส้แล้ว ยังให้ประโยชน์ด้านสุนทรียภาพแก่ตัวเมือง เกวอย่างยิง เป็นการประสานกันระหว่าง โบราณสถาน สระน้ำ และเทือกเขาที่โอบเมืองเอาไว้ตั้งแต่คานทิสตะวันตกเฉียงใต้ มาจนถึงคานทิสตะวันตกเฉียงเหนือซึ่งเป็นลักษณะเด่นของเมืองสุโขทัย

รูปทรงของเมืองเก่าที่อยู่คานทิสเหนือ นั้น เทาที่ปรากฏอยู่จะคาบเกี่ยวกับตัวเมืองสุโขทัย บริเวณน้ำแม่โจนจากการวัดล้อมรอบเขตขนาดกว้าง 600 เมตร ยาว 700 เมตร มีวัดพระพายหลวงตั้งอยู่เป็นศูนย์กลางตรงตามแนวแกน และแนวแกนนี้พุ่งตรงออกไปรับแนวแกนของพื้นที่ลุ่มที่ขยักคั่นดินลอมขนาดใหญ่ขนาดประมาณ $750 \times 1,350$ เมตร

โดยที่ตัวเมืองสุโขทัยตั้งอยู่บนที่ดอนจึงมีปัญหาการใช้น้ำเป็นใหญ่ ชาวสมัยสุโขทัยได้จัดทำกรชลประทานไว้เพื่อแก้ปัญหาได้อย่างดี ตามสภาพทางภูมิศาสตร์เทาที่จะอำนวยความสะดวกให้ ทางคานทิสตะวันตกของเมืองจะเป็นเทือกเขาประัทัม จะมีฝนตกหนักกว่าบริเวณอื่น ๆ ของเมือง น้ำฝนจะไหลลงสู่ของเขาที่เรียกว่าไซกพระร่วง ปัจจุบันได้ทำเป็นเขื่อนกักน้ำไว้ น้ำในเขื่อนนี้ระบายลงสู่คลองเส้าหลอเข้าสู่เมืองได้ และมีท่านบพนายเลข 3 ช่วยเสริมอีกข้างหนึ่ง (คुरुปีที่ 3 หน้า 7) น้ำในคูเมืองส่วนหนึ่งจะไหลเข้าไปเก็บไว้ในสระพังขนาดใหญ่ภายในเมือง อีกส่วนหนึ่งที่ล้นจะไหลออกคานทิสตะวันออกไปสู่คลองแนวรำพัน ในบริเวณคานทิสตะวันตกเฉียงเหนือก็ยังมีท่านบก้นน้ำเข้าสู่เมือง คือ ท่านบ 5 และ 6 ซึ่งก้นน้ำในบริเวณเหนือที่ 5 ถึง 6 ตารางกิโลเมตร เรียกกันทั่วไปว่าทุ่งพระบาทน้อย น้ำในบริเวณนี้จะไหลลงจากเนินเขาบริเวณอัญญูติก และในบริเวณที่ติดกับอัญญูติกนี้ก็ได้สร้างท่านบดินรูปตัวยูไว้กักน้ำอีกด้วย ใต้ท่านบดินนี้ลงมาทางคานทิสตะวันตกเฉียงใต้มีสระพังขนาดใหญ่ประมาณ 300×300 เมตร ปัจจุบันตื้นเขินแล้ว เรียกว่า นาเบ็งเคี้ยว นอกจากนี้ยังมีสระพังขนาดใหญ่และเล็กอีกหลายแห่ง เช่น สระพังข้างเผือก ต่อกจากนั้นลงมาทางคานทิสตะวันออกเข้าสู่กำแพงเมืองคานทิสตะวันตก มีร่องรอยของ

ล่าคลองส่งนำพานควักโบราณหลายแห่งที่จะส่งนำมาสู่คูเมืองคานทีศตะวันตก

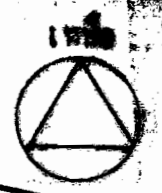
2.04 โครงการอุทยานประวัติศาสตร์แห่งชาติสุโขทัย

โครงการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เป็นโครงการของกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ มีความมุ่งหมายเพื่อการปรับปรุงโบราณสถานสุโขทัยให้สมบูรณ์ด้วยสภาพแวดล้อมที่ดี มีระบบการวางผังเมืองที่ถูกต้อง และมีทัศนียภาพที่งดงาม เพื่อฟื้นฟูแหล่งอารยธรรมโบราณซึ่งเคยมีพื้นฐานทางสังคมทางพุทธศาสนาที่มั่นคงและยังคงเป็นแกนกลางในการดำรงความเป็นชาติมาจนถึงปัจจุบันนี้ให้กลับมีชีวิตชีวาและคงสภาพใกล้เคียงกับอดีตเมื่อครั้งยังรุ่งเรือง อันจะมีการพัฒนาที่ทำให้เกิดประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมแก่ชาตบ้านเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อประชาชนในท้องถิ่นนั้น

โครงการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยนี้ เริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2522 ถึงปี พ.ศ. 2532 โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2522 ถึง ปี พ.ศ. 2527 และระยะที่ 2 เริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2528 ถึง ปี พ.ศ. 2532 เป็นระยะเวลาตามโครงการทั้งหมด 10 ปี ซึ่งพอสรุปเป็นงานและงบประมาณได้ตามตารางที่ 1 หน้า 19

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เขตโครงการอุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย

- งานปรับปรุงระยะที่ 1 (2522 - 2527)
- งานปรับปรุงระยะที่ 2 (2528 - 2532)
- งานปลูกพืชสวนตามประวัติศาสตร์ (2522 - 2527)

ตารางที่ 1

งบประมาณตามโครงการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

งาน	โครงการระยะที่ 1 (25 22- 25 27) ล้านบาท	โครงการระยะที่ 2 (25 28- 25 32) ล้านบาท	รวม ล้านบาท
1. งานอุทยานา			
ปรับปรุงบูรณะโบราณสถาน	16.90	33.40	90.30
งานภูมิทัศน์และปลูกสวนป่า	8.37	8.38	16.75
งานขุดแต่งคูคลอง	5.0	3.0	8.0
งานบริหารโครงการ	8.5	10.86	19.36
รวมงานอุทยานา	38.77	55.64	94.41
2. งานสาธารณูปโภค			
ระบบประปา	16.65	—	16.65
ระบบถนน	11.36	52.38	63.74
ระบบไฟฟ้า	7.25	12.895	20.13
รวมงานสาธารณูปโภค	35.26	65.255	100.515
3. ปรับปรุงชุมชน	7.57	3.0	10.57
4. งานส่งเสริมการท่องเที่ยว	2.10	13.00	15.10
รวมงานการลงทุนภาครัฐบาล	83.7	136.90	220.60
งานลงทุนโรงแรม	15.00	15.00	30.00
รวมงานลงทุนเอกชนและรัฐบาล	98.70	151.70	250.60

หมายเหตุ งบประมาณเฉพาะการขุดแหล่งกักเก็บน้ำโครงการปี 25 22 ถึง ปีพ.ศ. 25 32 เป็นเงินทั้งสิ้นประมาณ 16.25 ล้านบาท